

ROLA ŚWIADECTWA W NOWEJ EWANGELIZACJI NA PRZYKŁADZIE NOWYCH RUCHÓW EKLEZJALNYCH

The Role of Testimony in the New Evangelization: The Case of the New Movements in the Church

Abstract. The issue of testimony in evangelization is today quite widely addressed, both in pastoral literature and in the formation of new movements within the Church. The teaching of the Church also raises this issue as the center of evangelization engagement. In this paper, we engage the problem of the role of testimony from the point of view of the evangelization movements, and its importance for the new evangelization. Our analysis of this topic first addresses the problem of the aim set by the new religious movements, and which is: the transformation of human life under the influence of an encounter with Christ and one's witness to it. The testimony, which is intended to attract a man to Christ, is born of a certain Christian experience and is the result of a personal relationship with God. This origin of the testimony dictates the motivation of the witness. This motivation is included in the testimony of life, which is a tool for both pre-evangelization and evangelization. Testimony of one's word has its center of gravity in the proclamation of the kerygma and the Gospel of grace. Fruitful testimony strengthens the identity of disciple-missionary and co-creates pastoral conversion of ecclesial communities. This is also an expression of the call of the new evangelization to the baptized who have lost a personal relationship with Christ and the Church.

Keywords: Christian testimony, new evangelization, kerygma, new movement in the Catholic Church, pastoral conversion.

Słowa klucze: świadectwo chrześcijańskie, nowa ewangelizacja, nowe ruchy w Kościele Katolickim, nawrócenie pastoralne

Świadectwo wiary jest kluczowe dla życia Kościoła. Należy do specyficznych cech powołania chrześcijańskiego¹. Do dawania świadectwa wiary są wezwane wszystkie stany Kościoła. Sobór Watykański II podkreślił znaczenie świadectwa ludzi świeckich. W Konstytucji dogmatycznej o Kościele *Dei Verbum* (nr 33) czytamy, że każdy świecki na mocy darów, jakie otrzymał, staje się świadkiem i zarazem żywym narzędziem posłannictwa samego Kościoła. Misję świeckich w ewangelizacji docenił Paweł VI w *Evangelii nuntiandi* (1975). Ich zadaniem jest pełne uaktywnienie wszystkich chrześcijańskich i ewangelicznych sił i mocy, ukrytych, ale już obecnych i czynnych w tym świecie (nr 70). Obok życia sakramentalnego, liturgii, czy pobożności ludowej, kaznodziejstwa i katechizacji wymienia on również świadectwo życia jako narzędzie ewangelizacji. Świadectwo osób świeckich w obrębie ruchów i stowarzyszeń posiada wielkie znaczenie również w kontekście nowej ewangelizacji, która chce dotrzeć do osób wprawdzie ochrzczonych, lecz nienawróconych. W okresie posoborowym pojawiły się bardzo liczne inicjatywy i ruchy odnowy Kościoła, które opierają swoją działalność na aktywnym świadectwie wiary. W niniejszym opracowaniu zostały uwzględnione doświadczenia nowych ruchów eklesjalnych ukierunkowanych na ewangelizację.

1. WSPÓLNY CEL NOWYCH RUCHÓW W KOŚCIELE

Ruch to społeczność o zróżnicowanym charakterze tworząca konkretną rzeczywistość kościelną. Należą do niego głównie ludzie świeccy, opierając się na określonym charyzmacie wyrażonym w wypracowanych for-

¹ Por. Blachnicki, *Wiara i świadectwo*, 25.

mach². Ruchy posoborowe w Kościele, obok całej swej różnorodności, posiadają pewne wspólne cele i aspekty. Najważniejszym celem jest przemiana człowieka. Istnienie obszarów wspólnych dla różnych ruchów można zaobserwować na sześciu płaszczyznach tej przemiany³. Pierwszy z nich to osobiste spotkanie z Chrystusem, gdyż Jezus i Jego przemienienie są podstawą nowej drogi życia. Drugi aspekt to zakorzenienie przemiany życia w odnowieniu sakramentów inicjacji chrześcijańskiej, zwłaszcza chrztu świętego. Ewangelizacja ma służyć zbudowaniu nowej ludzkości przez formację nowych ludzi zrodzonych przez chrzest i życie według Ewangelii. Nawrócenie do Chrystusa i życie sakramentalne przynoszą nie tylko pozytywne nastawienie do prawd wiary, ale również pogłębiają doświadczenie Bożej miłości oraz poprawiają jakość więzi z bliźnimi. Trzeci aspekt to poszukiwanie radykalizmu ewangelicznego. Przemiana człowieka dokonuje się w realizacji pragnienia nawrócenia do Chrystusa przez pełne zaangażowania życie, zwłaszcza na rzecz ubogich. Dążenie do życia braterskiego, dzielenia się, dyspozycyjności, radości i entuzjazmu w dawaniu stanowi czwarty aspekt łączący ruchy odnowy Kościoła. Piąty to ewangelizacja. Nowe ruchy próbują ewangelizować rodzinę, młodzież, kulturę, życie zawodowe, polityczne. W ten sposób uczestniczą w misji Kościoła głoszącego Ewangelię Chrystusa jako źródło ludzkiej nadziei i odnowy społecznej. Wreszcie aspekt szósty to otwartość na Ducha Świętego. Nie ma bowiem autentycznej przemiany życia bez doświadczenia mocy Ducha Świętego, otwartości na Jego dary i chary-

² Por. Jan Paweł II, „Jesteście bogactwem Kościoła”, 4-7. Istnieje wielkie bogactwo ruchów we współczesnym Kościele. W 1998 r. w Rzymie w Wigilię Zesłania Ducha Świętego odbył się kongres ruchów i stowarzyszeń katolickich z udziałem Jana Pawła II. Wzięli w nim udział przedstawiciele ponad 50 ruchów i nowych form życia. Nie wymieniam ich nazw ze względu na ich mnogość. Te największe, jak np. Neokatechumenat, Odnowa w Duchu Świętym, Ruch Światło-Życie, Szkoły Nowej Ewangelizacji weszły już na stałe w obraz codziennego życia Kościoła.

³ Por. de Monléon, „Ruchy”, 81-91.

zmaty. Życie przemienione przez Niego jest wypełnione świętością. Najlepszym określeniem powołania ruchów w Kościele i świecie jest właśnie powołanie do świętości.

Na tych sześciu aspektach opisujących cechy wspólne nowych ruchów zasadza się też rola świadectwa. Każdy z nich wskazuje na genezę świadectwa i współtworzy jego treść. Wyznaczenie celu formacyjnego w postaci przemiany życia, ukierunkowuje chrześcijanina do wyjścia do świata z własnym doświadczeniem wiary. Ewangelizacja i świadectwo są zatem owocem przemiany życia.

2. DYNAMIKA NOWEJ EWANGELIZACJI A DOŚWIADCZENIE CHRZEŚCIJAŃSKIE

Nie istnieje jednorodna i jednoznaczna definicja nowej ewangelizacji. Choć termin „ewangelizacja” pojawił się dopiero w XIX wieku, to nakaz głoszenia Ewangelii Kościół realizuje od początku swego istnienia⁴. „Obowiązek ewangelizacji należy uważać za łaskę i właściwe powołanie Kościoła; wyraża on najprawdziwszą jego właściwość. Kościół jest dla ewangelizacji.” – stwierdza Paweł VI w nr. 14 *Evangeliæ nuntiandi*. Również Jan Paweł II podkreślał w wielu dokumentach konieczność realizacji tego obowiązku⁵. Ewangelizacja posiada trzy podstawowe przejawy zakorzenione w misji Chrystusa. Ujmuje się je w obrazie drzewa: ewangelizacja prorocka czyli głoszenie Dobrej Nowiny, Słowa Wcielonego to korzeń; ewangelizacja kapłańska, czyli rozwój życia sakramentalnego to pień; ewangelizacja królewska to owoce⁶. Owoce wzbudza Duch Święty w postaci miłości i służby ze szczególną duchową mocą.

Nowa ewangelizacja ma specyficznego adresata. Są nim ochrzczeni, których trzeba doprowadzić do nawróce-

⁴ Por. Dyk, *Nowa ewangelizacja*, 43.

⁵ Por. Jan Paweł II, *Redemptoris missio*, nr 44.

⁶ Por. Szlachetka, „(Nowa) Ewangelizacja”, 111.

nia⁷. Dla wielu formalnych członków Kościoła łatwiej jest przyznać się do agnostycyzmu lub praktycznego ateizmu niż do wiary w Boga⁸. Ten paradoks bycia ochrzczonym, ale nienawróconym, zdaniem Jana Pawła II, jest wielkim wyzwaniem, które domaga się nowego zapału, nowych metod i nowych środków wyrazu. Nowy zapal to entuzjizm i dynamizm zdolny to przełamania pasywności współczesnego konsumenta obrazów i informacji. Tu jest miejsce właśnie na świadectwo, które urzeczywistni tę nową dynamikę i radość życia z Bogiem. Nowe metody mają poszukiwać sposobów dotarcia do umysłu i serca człowieka. Nowe środki wyrazu wskazują na element inkulturacji Ewangelii, czyli jej adaptacji we współczesnej kulturze⁹. Nową ewangelizację można by porównać do dynamicznej fali, na którą składa się wiele czynników, elementów składowych, koncepcji, środków wyrazu i sposobów działań. Powinna dotknąć tych obszarów, gdzie ochrzczeni utracili więź z Chrystusem, radość życia Ewangelią i nie żyją już chrześcijańskim doświadczeniem.

Świadectwo i nowa ewangelizacja zakładają jakiś rodzaj doświadczenia chrześcijańskiego, doświadczenia własnej wiary, utwierdzenia się w niej. To wewnętrzne doświadczenie jest warunkiem skutecznego działania misyjnego i może zaowocować entuzjazmem wiary na zewnątrz¹⁰. J. Ratzinger wskazuje na trzy typy chrześcijańskiego doświadczenia. Pierwsze stopnie, po których człowiek wznosi się ponad powierzchowność codziennej egzystencji to doświadczenie stworzonego świata i historii człowieka. Jest ono wystarczające dla przygotowania przedpola ewangelizacyjnego. Spojrzenie na życie z perspektywy jego Stwórcy już wprowadza człowieka w wymiar transcendentny. Drugi typ doświadczenia odnosi się do chrześcijańskiej wspólnoty i ludzi myślących po

⁷ Por. Jan Paweł II, *Ecclesia in Europa*, nr 47.

⁸ Por. Przygoda, „Jana Pawła II perspektywy nowej ewangelizacji”, 168.

⁹ Por. Dyk, *Nowa ewangelizacja*, 49.

¹⁰ Por. Augustin, „Drogi”, 139.

chrześcijańsku. Jest to doświadczenie nowej jakości międzyludzkich relacji, która może wprawiać w zdumienie, ponieważ wychodzi ponad biologiczne determinizmy czy psychologiczne matryce zachowania. Trzeci rodzaj doświadczenia chrześcijańskiego wynika z połączenia pierwszego z drugim¹¹. Chodzi o osobiste doświadczenie Boga w Chrystusie, doświadczenie tak silne, że staje się ono narzędziem oddziaływania oraz formowania serc i umysłów innych ludzi, nieraz całych pokoleń i narodów. Pomiędzy „ja” człowieka i „Ty” Boga tworzy się „my”, które wyznacza nowe drogi życia i działania człowieka. Dzięki wejściu we wspólnotę z Bogiem staje się on zdolny do nawiązania relacji o nowej jakości z samym sobą i z innymi, jak również z otaczającym go światem. Przyjęcie Chrystusa jako wartości prowadzi do przewartościowania wszystkiego w życiu człowieka, kształtuje określony sposób wybierania wartości w różnych sytuacjach codziennych. Wtedy samo życie staje się świadectwem¹².

Nowe ruchy religijne chcą prowadzić człowieka do głębokiego doświadczenia chrześcijańskiego. Świadectwo jest wyrazem tego doświadczenia, a zarazem narzędziem formacji. Autentyczna przemiana życia staje się znakiem obecności Boga w dzisiejszym świecie. Otwiera drogę do Niego tym, którzy w swej mentalności są na tyle zsekularyzowani, że sami kreują zakres i sposób swojej odpowiedzialności za własne życie i za hierarchię wartości, bez oglądania się na Boga.

3. MOTYWACJA ŚWIADKA

Pierwszą i najważniejszą motywacją jest dawanie świadectwa ze względu na Boga. Świadectwo jest dawane najpierw samemu Chrystusowi, ze względu na Niego i w relacji do Niego. Jan Paweł II podkreśla, że pierwszym „Świadkiem” w pełnym tego słowa znaczeniu jest

¹¹ Por. Ratzinger, *Formalne zasady chrześcijaństwa*, 473-474.

¹² Por. Błachnicki, *Wiara i świadectwo*, 14.

najpierw Jezus Chrystus i jest wzorem chrześcijańskiego świadectwa. Kościół zostaje włączony przez Ducha Świętego w świadectwo, jakie On sam daje Chrystusowi¹³. Świadectwo chrześcijańskie jest najpierw daniem świadectwa Komuś, a dopiero potem jest świadectwem o czymś. Duch Święty – Obietnica Ojca daje świadectwo Chrystusowi, a świadectwo Syna Bożego jest objawieniem Ojca i tego, co jest w Jego sercu: miłości i miłosierdzia. Jezus chce, by każdy człowiek tak mocno zjednoczył się z Ojcem w niebie, jak On sam. Na pierwszy plan wysuwa się więc w świadectwie aspekt osobowy i relacyjny. To, jak żyje i o czym mówi świadek, jest owocem jego relacji z Chrystusem i przyjęciem Jego słowa głoszonego przez Kościół i w Kościele. To, co odróżnia świadectwo od „religijnej propagandy”, to właśnie zjednoczenie życia chrześcijanina z życiem samego Boga Ojca przez Chrystusa w Duchu Świętym. W oparciu o żywą więź z Chrystusem i z Duchem Świętym jako nową zasadą życia jest możliwe odważne i profetyczne świadectwo wobec korupcji świata politycznego czy ekonomicznego, bez szukania własnej chwały, używając własnych dóbr na służbę najuboższym¹⁴. Środkiem wyrazu takiej postawy jest przede wszystkim modlitwa, zwłaszcza ta podejmowana w cichości i odosobnieniu, kontemplacja, w której nic nie jest ważne poza Bogiem. Taka postawa jest sercem każdego świadectwa i sprawia, że aktywność religijna nie zamienia się w dewocję, a ewangelizacja - w propagandę. Zanurzenie egzystencji człowieka w blask Prawdy, którą jest Chrystus, uwidacznia się w podwójny sposób: najpierw przez świadectwo życia, a następnie przez świadectwo słowa.

Kolejną motywacją świadka jest wrażliwość na ubogich. Jest to swoiste przedłużenie motywacji ze względu na Boga. Papież Franciszek stwierdza: „Z naszej wiary w Chrystusa, który stał się ubogim, będąc zawsze blisko ubogich i wykluczonych, wypływa troska o integralny rozwój osób najbardziej opuszczonych przez społeczeń-

¹³ Por. Jan Paweł II, *Redemptoris missio*, 42.

¹⁴ Jan Paweł II, *Redemptoris missio*, 43.

stwo”¹⁵. Świadek ze względu na ubogich polegać będzie więc na zaangażowaniu własnych dóbr w pomoc potrzebującym oraz samoograniczenie w zaspokajaniu własnych potrzeb materialnych. Bez takiej postawy świadectwo słowem będzie oscylować znów wokół „propagandy”. Realne zaangażowanie na rzecz ubogich jest miarą mocy chrześcijańskiego świadectwa o Chrystusie¹⁶.

Trzecią motywacją świadka jest wolność od osądu i pozytywne nastawienie tak do wierzących, jak i niewierzących. Postawa słuchania i otwartości na dialog jest już świadectwem, gdyż wyraża zainteresowanie Boga człowiekiem i jego sprawami. Łatwo może zamienić się w ewangelizację, gdy po etapie słuchania, pojawią się odpowiedzi na życiowe pytania. Komunikacja w ewangelizacji ma być więc prawdziwa i głęboka. Gdy uda się wsłuchać w serce drugiego człowieka, pochwycić lekki podmuch jego myśli, z napięciem i miłością wpatrywać się w jego doświadczenia, wówczas staje się możliwym ukierunkowanie go ku Bogu¹⁷. Gdy głoszenie Dobrej Nowiny słowem jest niemożliwe, pozostaje jeszcze świadectwo życia. Jedynym autentycznym sposobem ewangelizacji jest ewangelizowanie kochającym sercem. Ewangelizujemy nie z obowiązku czy z poczucia winy, lecz z miłości do braci i siostr¹⁸. Św. Jan Paweł II podkreśla, że pierwszą formą świadectwa jest samo życie misjonarza, rodziny chrześcijańskiej i kościelnej wspólnoty¹⁹.

4. ŚWIADECTWO ŻYCIA A PREEWANGELIZACJA

Każdy rodzaj ewangelizacji wymaga pewnego etapu przygotowawczego. Trzeba stworzyć warunki, aby człowiek mógł przyjąć Ewangelię. Chodzi o wytworzenie at-

¹⁵ Franciszek, *Evangelii gaudium*, 186.

¹⁶ Por. Przygoda, *Posługa charytatywna w Kościele*, 104-106.

¹⁷ Papieska Rada ds. Krzewienia Nowej Ewangelizacji, *Życie rokiem wiary*, 138.

¹⁸ Por. Moran, *Zacznij ewangelizować*, 30.

¹⁹ Por. Jan Paweł II, *Redemptoris missio*, 42.

mosfery oczekiwania na to zbawcze orędzie, wzbudzenie potrzeby zainteresowania Bogiem²⁰. Preewangelizacja jako rozbudzanie uczuć i tęsknot ludzkiego ducha jest, zdaniem Pawła VI, już ewangelizacją, choć jeszcze niepełną. W nr 20 *Evangelii nuntiandi* wskazuje on na konieczność ewangelizacji kultur. Głoszenie Dobrej Nowiny w tym obszarze powinno się dokonywać przede wszystkim przez świadectwo:

„oto widzimy jakiegoś chrześcijanina albo grupę chrześcijan, którzy wśród społeczności ludzkiej, w której żyją, okazują, że umieją innych rozumieć, przyjąć, dzielić razem z innymi dołę i los życia, solidaryzują się ze wszystkimi, co zmięrzają do pielęgnowania tego, co szlachetne i dobre. (...) Takie świadectwo już jest wieszczeniem Dobrej Nowiny, milczącym, ale bardzo mocnym i skutecznym. Już tutaj ma miejsce jakiś początek ewangelizacji.”²¹

Świadectwo życia chrześcijańskiego jest więc sednem preewangelizacji. Obok świadectwa życia również ważną rolę w preewangelizacji pełni stała obecność z ewangelizowanymi. Chodzi tu o kontakty osobiste, których nic nie zastąpi. Taki wzór dał sam Jezus²². Równie ważny jest też szczery i cierpliwy dialog. Należy unikać narzucania poglądów i prozelityzmu. Ważne jest słuchanie i dowartościowanie postaw, myśli, poglądów, które zgadzają się z przesłaniem Ewangelii²³.

Świadectwo życia w procesie budzenia wiary jest dla członków nowych ruchów szczególnie wyzowaniem. Najważniejsze elementy tego świadectwa to: świadectwo dawane wartościom ewangelicznym na płaszczyźnie moralnej (szczególnie ważne w obliczu współczesnego relatywizmu), świadectwo wyższości wymiaru duchowego nad materialnym (istotne wobec tendencji hedonistycznych),

²⁰ Por. Dyk, *Nowa ewangelizacja*, 74.

²¹ Paweł VI, *Evangelii nuntiandi*, 21.

²² Por. Neuner, *Świadectwo chrześcijańskie*, 123-125. Za: Dyk, *Nowa ewangelizacja*, 75.

²³ Por. Dyk, *Nowa ewangelizacja*, 87.

świadcstwo życia eklezjalno-wspólnotowego (konieczne w odniesieniu do wyobcowującego indywidualizmu i egoizmu)²⁴. Na świadcstwo życia składają się więc przykładowo: uczciwość, prawdomówność, rzetelność, pracowitość, uprzejmość szacunek dla bliźniego, hojność, ofiarność, punktualność, odpowiedzialność, pogoda ducha, skromność, wyrozumiałość, serdeczność, gotowość do służby innym²⁵. Świadcstwo życia jest po prostu świadcstwem miłości. Źródłem takiego stylu życia jest wiara w Trójjedynego Boga. Przedmiotem preewangelizacji rozumianej jako świadcstwo jest przeświadczenie o wielkiej miłości Boga do człowieka wyrażonej w osobie Jezusa Chrystusa i w darze Ducha Świętego²⁶.

5. ŚWIADCSTWO A EWANGELIZACJA

Stwierdzenie Pawła VI zawarte w nr 41 adhortacji apostołskiej *Evangelii nuntiandi*, że świat słucha dziś chętniej świadków niż nauczycieli, zrobiło zawrotną karierę. W kontekście współczesnego wezwania do nowej ewangelizacji stwierdzenie to implikuje przynajmniej dwa pytania: kim jest świadek Chrystusa oraz co sprawia, że jego świadcstwo jest atrakcyjne, żywe, otwierające innym drogę do Chrystusa? Odpowiedzi na nie znajdziemy na drodze pokazania etapów kształtujących tożsamość świadka oraz wewnętrznych uwarunkowań skuteczności świadcstwa.

W oparciu o swoje bogate doświadczenie ewangelizacyjne, jak i refleksję biblijną, Jose Prado Flores, twórca programu Szkół Nowej Ewangelizacji, wskazuje na cztery etapy formacji nowego ewangelizatora – świadka. Pierwszy z nich to doświadczenie miłości Boga. „Nie możemy zacząć naszej misji, jeżeli nie zostaliśmy ochrzczeni w osobowej i bezwarunkowej miłości Boga”²⁷. Zanurze-

²⁴ Por. Lewek, *Nowa ewangelizacja*, II, 94.

²⁵ Por. Lityński, *Jak pozyskiwać*, 28-29.

²⁶ Por. Dyk, *Nowa ewangelizacja*, 83.

²⁷ Prado Flores, *Nowi ewangelizatorzy*, 48.

nie w wodach Jordanu na początku publicznej działalności było dla Jezusa zanurzeniem w miłości Ojca (por. Mk 1,11). Drugi etap to osobiste spotkanie z Jezusem Zmartwychwstałym. To doświadczenie, które przeżył Szaweł pod Damazkiem. Nie wystarczy nienaganne wypełnianie przepisów np. moralnego czy religijnego prawa; trzeba doświadczyć zbawienia w spotkaniu z Jezusem Zmartwychwstałym, by wszystko inne uznać za śmieci (por. Flp 3,7-8). Jezus Zmartwychwstały chce ukazywać się tym, którzy zostali uprzednio przez Niego na świadków (por. Dz 10,40-41)²⁸. Trzecim etapem jest doświadczenie Pięćdziesiątnicy. Pierwsza ewangelizacja była owocem gwałtownego wtargnięcia Ducha Świętego, ponieważ *ruah* jest nadrzędnym podmiotem misji ewangelizacyjnej²⁹. On obdarowuje charyzmatami. On czyni Chrystusowi świadków. Czwarty etap to doświadczenie Emaus, czyli odkrycie „życiodajnej hermeneutyki” Pisma św. i obecności Chrystusa w Bożym słowie („Czy serce nie pałało w nas, kiedy rozmawiał z nami w drodze i Pisma nam wyjaśniał?”) oraz w Łamaniu Chleba (por. Łk 24,32-35). Uczniowie przez spotkanie z Mistrzem stają się kimś więcej niż tylko sprawozdawcami wydarzeń związanych ze śmiercią Jezusa. Stają się świadkami i biegną, by podzielić się słowem pełnym ognia i życiem pełnym mocy. Starają się rozpałić świat Ewangelią łaski³⁰. J. H. Prado Flores podsumowuje: „Doświadczenie tych czterech etapów czyni ewangelizatora upoważnionym świadkiem odkupieńczej śmierci i chwalebego zmartwychwstania Chrystusa Pana”³¹. Nawiązanie autentycznej relacji z każdą z Osób Boskich wzmacnia owocność świadectwa i czyni je bardziej konkretnym.

Wewnętrzne uwarunkowanie skuteczności świadectwa wyraża się przede wszystkim w jego warstwie kerygma-

²⁸ Por. Prado Flores, *Nowi ewangelizatorzy*, 49-51.

²⁹ Por. Prado Flores, *Nowi ewangelizatorzy*, 52; Jan Paweł II, *Redemptoris missionis*, 21.

³⁰ Por. Prado Flores, *Nowi ewangelizatorzy*, 56.

³¹ Prado Flores, *Nowi ewangelizatorzy*, 58.

tycznej. W 1 Kor 1,21 św. Paweł stwierdza: „(...) spodobalo się Bogu zbawić tych, którzy wierzą, przez głupstwo głoszenia nauki (διὰ τῆς μωρίας τοῦ κηρύγματος)” (*Biblia paulistów*). Owo głoszenie nauki to głoszenie kerygmatu³². Apostołowie mają świadczyć proklamując zarówno wydarzenie (fakt), jak i jego znaczenie (uchwycone poprzez wiarę)³³. Prymat pierwszego głoszenia podkreśla papież Franciszek bardzo mocno w *Evangelii gaudium*: „Cała formacja chrześcijańska jest przede wszystkim pogłębieniem *kerygmy*, która coraz bardziej i doskonalej się ukonkretnia i nigdy nie przestaje rzucać światła na pracę katechetyczną i pozwala odpowiednio zrozumieć znaczenie jakiegokolwiek tematu poruszanego w katechezie”³⁴. Kerygmat determinuje, równie mocno jak w przypadku katechezy, aspekt treściowy świadectwa. Treścią świadectwa jest osobiste spotkanie z Bogiem, doświadczenie zbawienia w różnych sytuacjach życiowych, w których człowiek otworzył się na inicjatywę Boga, przyjął ją, a następnie odpowiedział na nią. W takiej sytuacji różnica pomiędzy podmiotem świadczącym a „przedmiotem” poświadczanym zostaje niejako zniesiona. Ogłoszenie zmartwychwstania Jezusa przez apostołów nie miało charakteru neutralnej relacji. Dynamiczna relacja świadczącego do treści kerygmatu i do przyjmującego jego świadectwo staje się „wartością dodaną”, z której odbiorca świadectwa czerpie nowy obraz świata³⁵.

Kerygmaticzny punkt ciężkości nadaje świadectwu walor prowadzenia innych do zbawienia. W nim bowiem aktualizują się słowa zbawienia, słowa o Chrystusie, który żyje i działa dziś. Z tego powodu świadectwo jest podstawowym narzędziem zarówno w pre-ewangelizacji, jak i w ewangelizacji. Może się odnosić do jednego lub więcej

³² Chodzi więc o głoszenie pierwszego orędzia, Dobrej Nowiny o zbawieniu w Chrystusie. Do zbawienia nie przyczynia się katecheza czy doktryna, lecz głoszenie Dobrej Nowiny. Por. Prado Flores, *Nowi ewangelizatorzy*, 61.

³³ Por. Siemieniec, „Struktury świadectwa”, 133.

³⁴ Franciszek, *Evangelii gaudium*, 165.

³⁵ Por. Müller, *Homiletyka*, 333.

punktów kerygmatu, tzn. może eksponować doświadczenie bezwarunkowej miłości Boga, uznanie grzeszności człowieka i niemożności samozbawienia, odkrycie Jezusa jako żyjącego Pana, podjęcie decyzji o przyjęciu mocy Jezusa przez wiarę w Niego i nawrócenie do Niego, otwarcie się na działanie Ducha Świętego – specjalny Dar i Obietnicę Ojca, odnalezienie żywego Chrystusa w relacji z drugim człowiekiem i we wspólnocie Kościoła³⁶. J. H. Prado Flores proponuje, aby struktura świadectwa była podsumowaniem planu zbawienia, pokazaniem każdego jego punktu i wypełnieniem go przykładami z życia³⁷.

6. ŚWIADECTWO A „NAWRÓCENIE PASTORALNE”

Papież Franciszek w *Evangelii gaudium*, a jeszcze wcześniej dokument z Aparecidy uchwalony przez biskupów Ameryki Południowej Karaibów, wskazują na konieczność nawrócenia pastoralnego wspólnot chrześcijańskich. Posiada ono kilka aspektów, które wpływają też na sens i rolę świadectwa. Przywołam trzy najważniejsze:

6.1. Klucz misyjny

Życie rozkwita, gdy jest oddawane³⁸. Papież Franciszek zauważa, że radość Ewangelii wypełniająca życie wspólnoty, jest radością misyjną, a zażyłość Kościoła z Jezusem jest „zażyłością w drodze”³⁹. Obecny papież nawiązuje do św. Jana Pawła II, który stwierdził, że komunია w swej istocie przyjmuje kształt komunii misyjnej⁴⁰. Ta komunია misyjna wyraża się przez to, że „wspólnota ewangelizacyjna przez dzieła i gesty wkracza w codzienne życie innych, skraca dystans, jeśli to konieczne – unia

³⁶ Por. Prado Flores, *Jak ewangelizować*, 86-87.

³⁷ Por. Prado Flores, *Jak ewangelizować*, 106.

³⁸ *Aparecida*, 360.

³⁹ Por. Franciszek, *Evangelii gaudium*, 23.

⁴⁰ Por. *Christifideles laici*, 32.

się aż do upokorzenia i bierze na siebie ludzkie życie, dotykając cierpiącego ciała Chrystusa w ludzie. W ten sposób ewangelizatorzy mają ‘zapach owiec’, a one słuchają ich głosu”⁴¹. Klucz misyjny jest więc kluczem bliskości między głoszącymi a przyjmującymi Ewangelię. Ludzie dojrzały w wierze nie mogą się zamknąć tylko we własnym gronie i cieszyć wzajemnym ubogacaniem. To za mało. Nowe ruchy religijne uświadamiają sobie konieczność ewangelizacji, a co za tym idzie, dawania świadectwa wobec innych, zwłaszcza najsłabszych. Świadectwo wyraża misyjny wymiar życia samego Chrystusa i ma prowadzić do silnego wstrząśnięcia w Kościele, by nie osiadł on w wygodzie, stagnacji i obojętności, z dala od cierpienia ubogich⁴². Chodzi tu o świadectwo bliskości, które zawiera bliskość uczuciową, słuchanie, pokorę, solidarność, współczucie, dialog, pojednanie, oddanie na rzecz sprawiedliwości społecznej oraz umiejętność dzielenia się tak, jak to czynił Jezus⁴³. Ewangelizacja ma więc swoje konsekwencje wspólnotowe, gdyż nikt nie zbawia się sam, ani jako pojedyncza osoba, ani o własnych siłach. Bóg uwzględnia sieć międzyludzkich relacji. Kościół ma się stawać miejscem bezinteresownego miłosierdzia, w którym wszyscy mogą się czuć przyjęci, kochani, mogą doświadczyć przebaczenia i zachęty do życia zgodnego z Ewangelią⁴⁴. Ukształtowanie życia wspólnoty chrześcijańskiej według takiego modelu jest sercem chrześcijańskiego świadectwa i kluczem w ewangelizacji.

6.2. Głoszenie Ewangelii łaski

Papież Franciszek podkreśla, że nie ma takiego ludzkiego działania, niezależnie od tego, jak mogłoby być dobre, przez które moglibyśmy zasłużyć na zbawienie. Bóg jedynie z łaski pociąga człowieka ku sobie, by go ze

⁴¹ Franciszek, *Evangelii gaudium*, 24.

⁴² Por. *Aparecida*, 362.

⁴³ Por. *Aparecida*, 363.

⁴⁴ Por. Franciszek, *Evangelii gaudium*, 113-114.

sobą zjednoczyć. Ta zasada prymatu łaski jest kluczem w praktyce ewangelizacji i w refleksji nad nią⁴⁵. Nowe ruchy w swym centrum mają głoszenie Ewangelii łaski. W świadectwie dawanym słowem i życiem, w ewangelizacji pierwsze miejsce ma zająć *kerygma*. Nadaje to świadectwu chrześcijańskiemu wymiar chrystocentryczny, kerygmaticzny, charyzmatyczny, profetyczny oraz liturgiczny. W centrum głoszenia Ewangelii łaski jest więc najpierw świadectwo o Chrystusie jako jedynym Zbawicielem i Panu⁴⁶. Sercem tej Ewangelii jest *kerygma*, czyli pierwsze głoszenie. Nie można go zastąpić katechezą, doktryną czy nauczaniem moralnym. Dla nich jest miejsce później. Bez *kerygmy* przekaz wiary jest budowaniem na piasku⁴⁷. Sednem pierwszego głoszenia, a co za tym idzie również świadectwa, jest ogłaszanie łaski Bożej (*cháris*), czyli darmości zbawienia. Na pierwszym planie jest więc nie to, co my powinniśmy zrobić dla Boga, lecz to, co Bóg zrobił dla nas, gdy jeszcze byliśmy grzesznikami. Proroczą moc takiemu świadectwu nadaje słowo Boże⁴⁸. Świadectwo ma potwierdzać to, co już jest nam podarowane w słowie Bożym. Szczególnym świadectwem i urzeczywistnieniem się Ewangelii łaski jest sprawowanie liturgii eucharystycznej, gdyż dokonuje się w niej aktualizacja zbawienia i jego owoców. Dlatego liturgia ma uzdalniać i prowadzić jej uczestników do dawania świadectwa przed światem. Tu rozwija się też zapał misyjny i proces formacji ewangelizatorów⁴⁹. Przyjęcie Ewangelii łaski i życie nią czyni ich uczniami Jezusa.

⁴⁵ Por. Franciszek, *Evangelii gaudium*, 112.

⁴⁶ Por. Kokott, *Odnova*, 226-227.

⁴⁷ Por. Prado Flores, *Nowi ewangelizatorzy*, 35.

⁴⁸ Por. Prado Flores, *Nowi ewangelizatorzy*, 36.

⁴⁹ Por. Nowakowski, „Liturgia”, 166.

7. POSTAWA UCZNIA-MISJONARZA

Dokument z *Aparecidy* stwierdza, że nawrócenie pastoralne wymaga od wspólnot eklezjalnych, by były wspólnotami uczniów-misjonarzy wokół Jezusa Chrystusa, Mistrza i Pasterza⁵⁰. „Uczeń to ktoś, kto jest zakochany w Chrystusie i uznaje go za mistrza, który go prowadzi i mu towarzyszy”⁵¹. Taki kształt relacji z Chrystusem jest świadectwem, które formuje innych uczniów Jezusa. Dokument z *Aparecidy* wskazuje na pięć etapów formowania uczniów-misjonarzy⁵². Najpierw jest to osobiste spotkanie z Jezusem Chrystusem. Jest to początek inicjacji chrześcijańskiej, która powinna stale się odnawiać przez osobiste świadectwo, głoszenie kerygmatu i misyjne działanie wspólnoty. Drugi etap to nawrócenie. Zachwyty miłości Pana ma się przerodzić w postawę przemiany myślenia i działania, przyjmowania krzyża, ze świadomością, że umieranie dla grzechu to zdobywanie życia. Kolejny etap to stawanie się uczniem przez wzrost w poznaniu i naśladowaniu Jezusa-Mistrza. Etap czwarty w formacji ucznia to budowanie komunii: w rodzinach, parafiach, wspólnotach życia konsekrowanego, w małych grupach itp. W ten sposób uczeń Chrystusa uczestniczy w życiu Kościoła. W spotkaniu z braćmi i siostrami doświadczają miłości Chrystusa. I ostatni etap w formacji to misja. Jest to misja głoszenia Chrystusa światu, urzeczywistniania miłości i służby najbardziej potrzebującym. Misja jest integralną częścią formacji, a nie etapem po niej.

Bycie uczniem, więź z Mistrzem to miejsce przemiany chrześcijanina. Nawracanie się staje się sposobem troski o tę więź. Doświadczenie przemiany życia przez więź z Chrystusem prowadzi do odnowienia inicjacji chrześcijańskiej. Poprzez kształtowanie postawy ucznia-misjonarza zostaje wydobyte prawdziwe bogactwo sakramentów inicjacji. Z tego doświadczenia rodzi się autentyczność

⁵⁰ Por. *Aparecida*, 368

⁵¹ *Aparecida*, 277.

⁵² Por. *Aparecida*, 278.

i moc świadectwa. Życie wiarą staje się samo z siebie świadectwem. Świadectwo staje się stylem życia ucznia-misjonarza. Jest naturalnym przejawem jego tożsamości. Duży procent katolików nie ma świadomości swojej misji bycia solą ziemi i zaczynem świata, gdyż ich tożsamość chrześcijańska jest słaba i niepewna. Uczniowie-misjonarze mają za zadanie odważnie i kreatywnie wypracowywać sposoby inicjacji chrześcijańskiej, zwracając uwagę nie tylko na to, „co” trzeba głosić, ale również na „dla kogo”, „jak i gdzie”⁵³. Na tej drodze Kościół może dać adekwatną odpowiedź na wezwanie do nowej ewangelizacji, gdyż wspólnota, która podejmuje się chrześcijańskiej inicjacji, odnawia swoje życie wspólnotowe i budzi swój misyjny charakter⁵⁴.

8. ŚWIADECTWO SŁOWEM

Chrześcijaństwo pierwszych wieków bardziej pociągało niż nawracało. Zachowując taką postawę współczesne ruchy widzą swoje zadanie dawania świadectwa bardzo szeroko.

Świadectwo jest potrzebne w rodzinach, w środowiskach pracy, w indywidualnych rozmowach, w mediach, przez udział w marszach i akcjach ewangelizacyjnych, w ewangelizacji „od drzwi do drzwi”, w więzieniach, szpitalach, hospicjach, domach dziecka, w domach akademickich, na spotkaniach grup niezwiązanych z Kościołem, w spotkaniach z ludźmi niewierzącymi, poprzez prowadzenie spotkań biblijnych, proponowanie dobrych lektur i filmów, przygotowanie formacji osób prowadzących ewangelizację⁵⁵.

⁵³ *Aparecida*, 287.

⁵⁴ Por. *Aparecida*, 291.

⁵⁵ Por. Ogólnopolska Rada Ruchów Katolickich, *Posłani*, 33-34. Lista ta nie jest, oczywiście, kompletną listą obszarów ewangelizacji, lecz jedynie przykładowym zarysowaniem horyzontu, gdzie świadectwo jest konieczne.

Wyjście do świata z chrześcijańskim świadectwem musi uwzględniać wskazówkę Pawła VI, że świadectwo będące w służbie ewangelizacji jest zawsze połączone z promocją człowieka, czyli rozwojem i wyzwoleniem⁵⁶. W dzieleniu się Dobrą Nowiną nie można zapomnieć o konkretnych problemach, z którymi zmagają się współczesny człowiek, o przeciwdziałaniu krzywdzie i niesprawiedliwości.

Świadectwo słowem jest dzieleniem się doświadczeniem spotkania z Bogiem we własnym życiu. Może ono ukazywać, co Bóg uczynił kiedyś i co czyni aktualnie w życiu człowieka. Świadectwo odsłania sens życia człowieka zakorzeniony w miłości Boga, w zwycięstwie Chrystusa nad szatanem i grzechem, w uświęcającym działaniu Ducha Świętego. Świadectwo słowem ukazuje przemianę życia, która się dokonała pod wpływem działania łaski Bożej. Jeśli ewangelizator zapewnia, że Jezus Chrystus jest jedynym Zbawicielem, to czyni tak dlatego, że przeżył to w bardzo konkretnych okolicznościach życia. Dla słuchacza najbardziej przekonująca jest przemiana, jaka dokonała się w życiu dającego świadectwo. Jeśli ją ujrzy, jego serce będzie poruszone i zachęcone do przemiany. Dlatego świadectwo nie jest katechezą, pouczeniem, moralizowaniem, lecz opowiadaniem o dziełach Boga⁵⁷.

Świadectwo dotyczy interwencji Boga, mówi o tym, co porusza do uwielbienia i dziękczynienia, wywołuje u słuchaczy pragnienie przeżycia czegoś podobnego, jest radosne, rodzi się z namaszczenia Ducha Świętego. Należy wystrzegać się przy tym postaw skrajnych, czyli nadmiernego eksponowania swoich przeżyć z jednej strony, a z drugiej fałszywej pokory. W świadectwie trzeba wychwycić unikalne działanie Boga. Ma być skoncentrowane na Nim, a nie na dającym świadectwo. Należy unikać negatywnych wypowiedzi na temat innych osób, społeczności. Powinna mu towarzyszyć atmosfera radości, jeśli

⁵⁶ Por. Paweł VI, *Evangelii nuntiandi*, 31.

⁵⁷ Por. Lityński, *Jak pozyskiwać*, 76-77

nawet do głosu dojdą łzy. W zwięzłym ujęciu świadectwo ma być radosne, krótkie i skoncentrowane na Chrystusie⁵⁸.

Świadectwo może dotyczyć różnych obszarów ludzkiego życia i różnego rodzaju Bożego działania. Świadek może więc opowiedzieć o nawróceniu czy uzdrowieniu: duchowym, wewnętrznym, fizycznym lub relacji. Może również ukazywać działanie Bożej Opatrzności, wysłuchanie przez Boga próśb do Niego kierowanych, budzenia charyzmatów i posługiwania nimi, zaangażowania w dzieła apostołskie⁵⁹.

Świadectwo pokazujące przemianę życia obejmuje cztery części: życie dawniej, doświadczenie przemiany, owoce przemiany, zachętę skierowaną do słuchacza, by otworzył się na działanie łaski Bożej i pogłębił swoją więź z Bogiem. W refleksji kontrolnej nad strukturą świadectwa trzeba ocenić, czy wystarczająco jasno jest pokazane życie przed przemianą, czy Jezus jest kluczem do przemiany, czy owoce działania Bożej łaski są konkretnie nazwane.

9. PODSUMOWANIE

Od początku istnienia Kościoła aż po dzień dzisiejszy wiarę w Chrystusa przekazuje się przez świadectwo życia i słowa. Na tle obecnych procesów sekularyzacyjnych nowe ruchy religijne, w zgodzie z nauczaniem Kościoła, starają się oddziaływać na życie świata poprzez osobiste świadectwo wiary. Nie jest ono jednak jedynie narzędziem ewangelizacji. O wiele bardziej jest naturalnym owocem doświadczenia osobistej przemiany życia pod wpływem spotkania z Chrystusem. Świadectwo w nowych ruchach jest w centrum ewangelizacji ze względu na wkład w budowanie trwałej tożsamości chrześcijanina jako ucznia-misjonarza Chrystusa. Przyczynia się w ten sposób do odnowienia zapału misyjnego wspólnot chrześcijańskich. Ponieważ wiara przekazywana umacnia się, świadec-

⁵⁸ Por. Stula-Topolska, *Jeśli nie my*, 195-196.

⁵⁹ Por. Lityński, *Jak pozyskiwać*, 79-83.

two staje się nie tylko narzędziem nowej ewangelizacji ochrzczonych, lecz buduje wiarę i wzmacnia w wierzących członkach Kościoła jedność wokół Jezusa Chrystusa jako jedyne Pana i Zbawiciela.

Istnieje potrzeba większego włączenia świadectwa w aktywność duszpasterską współczesnego Kościoła. Dzieje się tak, jeśli wspólnoty chrześcijańskie świadomie przechodzą od postawy Kościoła ewangelizowanego do postawy Kościoła ewangelizującego. Zaczerpnięcie z doświadczenia nowych ruchów eklesjalnych może być pomocne wszystkim, którym zależy, aby Kościół skutecznie głosił Ewangelię współczesnemu człowiekowi.

BIBLIOGRAFIA

- Aparecida*. V Ogólna Konferencja Episkopatów Ameryki Łacińskiej i Karaibów. Dokumenty końcowe. Jesteśmy uczniami i misjonarzami Jezusa Chrystusa, aby nasze narody miały w nim życie (Seria Nowej Ewangelizacji; Gubin 2014).
- Augustin G., „Drogi skutecznej nowej ewangelizacji”, *Nowa ewangelizacja*. Impulsy do ożywienia wiary (red. G. Augustin) (Ząbki 2012).
- Blachnicki F., *Wiara i świadectwo* (Kraków 2012).
- de Monléon A.-M., „Ruchy środowiskiem przemiany człowieka”, *PostScriptum, Listowy kwartalnik* 3 (Kraków 1998) 81-91.
- Dyk S., *Nowa ewangelizacja - konkretne wezwanie* (Gubin 2015).
- Franciszek, *Adhortacja „Evangelii gaudium”* (2013).
- Jan Paweł II, „Jesteście bogactwem Kościoła. Przesłanie do uczestników Światowego Kongresu Ruchów Kościelnych”, *PostScriptum, LISTowy kwartalnik* 3 (Kraków 1998) 4-7.
- Jan Paweł II, *Adhortacja „Christifideles laici”* (1988).
- Jan Paweł II, *Adhortacja „Ecclesia in Europa”* (2003).
- Jan Paweł II, *Encyklika „Redemptoris missio”* (1990).
- Kokott N., *Odnowa w Duchu Świętym w misji Kościoła* (Kraków 2012).

- Lewek A., *Nowa ewangelizacja w duchu Soboru Watykańskiego II* (Katowice 1995) I-II.
- Lityński Z., *Jak pozyskiwać naszych bliźnich dla Jezusa Chrystusa* (Magdalenka 2001).
- Moran M., *Zacznij ewangelizować* (Łódź 2009).
- Müller K., *Homiletyka na trudne czasy* (Kraków 2003).
- Neuner J., *Świadectwo chrześcijańskie*. Misje po Soborze Watykańskim II (Płock 1981).
- Nowakowski P., „Liturgia jako miejsce wtajemniczenia i doświadczenia nowości wiary – środkiem czy celem ewangelizacji“, *Nowy człowiek w dziele nowej ewangelizacji* (red. G.W. Dryl) (Kraków 2013) 153-168.
- Ogólnopolska Rada Ruchów Katolickich, *Posłani, aby odnowić świat*. Jak apostołują ruchy i stowarzyszenia? IV Ogólnopolski Kongres Ruchów i Stowarzyszeń Katolickich. Warszawa. Czerwiec 2014 (red. A. Szulc) (Warszawa 2014).
- Papieska Rada ds. Krzewienia Nowej Ewangelizacji, *Życie rokiem wiary. Program duszpasterski* (Częstochowa 2012).
- Paweł VI, *Adhortacja „Evangelii nuntiandi”* (1975).
- Prado Flores J.H., *Jak ewangelizować ochrzczonych* (Łódź 1993).
- Prado Flores J.H., *Nowi ewangelizatorzy dla Nowej Ewangelizacji* (Poznań 2013).
- Przygoda W., „Jana Pawła II perspektywy nowej ewangelizacji”, *Chrześcijańskie świadectwo dzisiaj* (red. D. Swend – P. Borto) (Radom 2012) 163-178.
- Przygoda W., *Posługa charytatywna w Kościele* (Lublin 2004).
- Ratzinger J., *Formalne zasady chrześcijaństwa*. Szkice do teologii fundamentalnej (Rzym – Augsburg – Poznań 2009).
- Siemieniec T., „Struktury świadectwa w Kościele pierwotnym”, *Chrześcijańskie świadectwo dzisiaj* (red. D. Swend – P. Borto) (Radom 2012) 129-144.
- Stuła-Topolska M., *Jeśli nie my, to kamienie wołać będą!* (Częstochowa 2011).
- Szlachetka W., „(Nowa) Ewangelizacja – obowiązek wszystkich czy przywilej wybranych”, *Polskie drogi nowej ewangelizacji* (red. K. Święs – D. Lipiec) (Lublin 2014).

Ks. Sławomir Plusa
ul. Główna 16
26-600 Radom
plusa.slawomir@gmail.com

Ks. SŁAWOMIR PŁUSA, prezbiter diecezji radomskiej, doktor nauk teologicznych, odbył studia pedagogiczne oraz pastoralno-homiletyczne w Lublinie, Tybindze i Würzburgu w latach 1992-2001. Pracuje w Wyższym Seminarium Duchownym w Radomiu (filia Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego). Wykłada homiletykę. Bada zagadnienia komunikacji wiary, problemy teolingwistyczne. Publikuje w ramach serii *Język religijny dawniej i dziś* oraz w *Przeglądzie homiletycznym*. Jest dyrektorem Szkoły Nowej Ewangelizacji św. Dobrego Łotra w Radomiu.

RECENZJE

